

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. VI. In quo medio Deus peccata futura cognoscat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

tio necessitans, & orta ex causis naturalibus, & necessariis: sicut Solem oriri necessarium est, quo exemplo ipseniet utitur. Imò Sylvius in opusculo de primo motore, & Doctores Lovanienses in justificatione Censuræ, affirmant hanc propositionem. *Quidquid ex inimpedibili per necessariam consequentiam sequitur, hoc inimpedibile est; & necessarium, quam olim docebat quidam Petrus de Rivo, Philosophiæ in Universitate Lovaniensi Professor, fuisse à Xisto IV. anno 1476. tanquam erroneam damnatam, & proscriptam. De quo rursus in Tractatu de Prædestinatione.*

Disp. 6
art. 7.
§. 2.
182.

Respondeo secundò, D. Thomam (suppresso Anselmi nomine) hoc idem argumentum, iisdem ferè terminis sibi proponere r. p. quæst. 19. art. 8. ubi tertio loco sibi objicit. *Illud quod habet necessitatem ex priori, est necessarium absolute: Sed res create à Deo, comparantur ad voluntatem divinam, sicut ad aliquid prius à quo habent necessitatem: sequitur ergo quòd omne quod Deus vult, sit necessarium absolute. Cui argumento sic respondet: Ad tertium dicendum, quòd posteriora habent necessitatem à prioribus, secundum modum priorum: unde & ea que sunt à voluntate divina, talem necessitatem habent, qualem Deus vult ea habere: scilicet vel absolutam, vel conditionalem tantum; & scilicet non omnia sunt necessaria absolute. Quibus verbis significat, quòd quamvis decretum voluntatis divinæ, in quo fundatur præscientia futurorum, antecedit actus nostros liberos, prioritate naturæ, & causalitatis; non tamen destruit eorum libertatem, nec ullam in eo inducit necessitatem, nisi infallibilitatis & consequentiæ, quæ libertati non præjudicat: Quia (inquit) posteriora habent necessitatem à prioribus, secundum modum priorum, & qualem priora volunt ea habere: divina autem voluntas, quæ ratione suæ infinitæ efficacix, est prima radix libertatis & contingentix rerum, non vult nostros actus liberos quos prædefinit, aliam habere necessitatem, quàm infallibilitatis, & consequentiæ. Videri etiam potest S. Doctor i. Periherm. lect. 14. & quæst. 23. de Verit. art. 5. ad 1. ubi idem argumentum, quod est palmarium apud Adversarios, sibi opponit, & alio modo dissolvit.*

183.

Respondeo tertio, distinguendo illam propositionem: Omnis suppositio antecedens, quæ non oritur ex nostra libertate, vel ex radice & principio illius, eam tollit: concedo. Si oriatur à nostra libertate, vel ab ejus principio, & radice: nego. Suppositio autem decreti prædeterminantis, in quo fundatur præscientia futurorum, licet non procedat ab ipsa libertate, & electione voluntatis humanæ, oritur tamen ab ejus primo principio, primaque veluti radice, efficaciæ scilicet divinæ voluntatis, quæ ut docet D. Thomas locis suprâ citatis, est primum principium, primaque veluti radix libertatis, & contingentix rerum. Addo quòd Deus, ut dicit Augustinus de corrept. & gratia cap. 14. magis habet in sua potestate voluntates hominum, quàm ipsi homines: unde si suppositio, quæ descendit ex potestate, & dominio nostræ voluntatis, non tollit ejus libertatem; à fortiori, nec illa quæ descendit à Deo, tanquam à primo libero, & supremo Domino nostrarum voluntatum. Addo etiam, quòd D. Thomas 3. contra Gent. cap. 88. & aliis in locis alibi referendis, docet Deum non debere considerari, tanquam aliquod agens ex-

trinsecum respectu nostræ voluntatis; eo modo quo alia agentia creata, sed potius ut intimè illi conjunctum, tanquam author & principium ejus libertatis: unde sicut suppositio quæ oritur ab indifferenti judicio rationis, quamvis antecedit electionem nostræ voluntatis, non tollit tamen ejus libertatem, quia oritur ex aliqua potentia homini intrinseca, scilicet intellectu: ita similiter, quamvis suppositio divini decreti, & motionis illius, antecedit actus nostros liberos, prioritate naturæ, & causalitatis, non lædit tamen earum libertatem, quia similiter oritur ab aliquo principio intrinseco, scilicet Deo, qui nobis intimior est, quàm nos ipsi, & qui est veluti anima nostræ animæ: *In ipso enim vivimus, & movemur, & sumus*; ut dicitur Act. 18. Sed de hoc plura in Tractatu de Prædestinatione, ubi concordiam libertatis nostræ, cum divinis decretis & prædefinitionibus fusè exponemus.

Disp. 6.

ARTICVLVS VI.

In quo medio Deus peccata futura cognoscit?

§. I.

Præmittenda ad resolutionem difficultatis.

Notandum primò, peccatum duo importare, unum de materiali, entitatem scilicet physicam, & positivam actûs mali, & peccaminosi; & aliud de formali, ipsam nempe malitiam, & deformitatem, seu deviationem à regulis morum; sive in solo privativo, sive in positivo, ut connotante privationem consistat: de quo in Tractatu de Peccatis.

184.

Notandum secundo, duplex esse decretum in Deo: Unum positivum, quò decernit positivè concurrere ad entitatem cujuscumque actionis, sive bonæ, sive malæ; aliud permissivum, quò statuit permittere malitiam peccati, & denegare auxilium speciale ad illam evitandam; de ratione enim universalis provisoris est, permittere aliquos defectus, tam in ordine morali, quàm naturali, ut inde magis relucent pulchritudo universi, & manifestetur ordo suæ justitiæ. Unde Augustinus in Enchir. cap. 95. *Non fit aliquid, nisi omnipotens fieri velit, vel sinendo ut fiat, vel ipse faciendo.* Quibus verbis, utrumque decretum, permissivum scilicet & positivum clarè expressit. Et D. Thomas in hac quæstione art. 9. ad 3. *Ille solum sunt futura, quæ Deus permittit esse, vel vult esse.* Ubi per permissionem tangit peccata, quæ Deus permittit, & non vult: per volitionem verò, significat bona quæ Deus non solum permittit, sed etiam vult, & approbat, atque positivè decernit.

Disp. 3.
art. 1.
185.

Notandum tertio, quòd aliud est dicere, liberum arbitrium creatum, esse defectibile ex natura sua, & aliud, ipsum ex se, & ex sua natura, esse determinatum ad malum. Illud enim est veritas Catholica; hoc autem est error etiam contra lumen naturale. Illud possibilitatem dicit d. ficiendi à fine, & à lege Dei: quia facultas liberi arbitrij, non est ipsa regula suarum actionum; hoc autem refert determinationem ad malum, in Authorem naturæ, qui liberum arbitrium produxit; quæ est Manichæorum hæresis. Illud, ut sapè docent SS. Augustinus, &

186.

Thomas, competit libero arbitrio, quia est productum ex nihilo: hoc autem inclinationi naturali ejusdem liberi arbitrii repugnat; nam semper tendit ad bonum, verum, vel apparens; cum malum, sub ratione mali, etiam dum peccat, velle non possit.

137. Notandum quartò, duobus modis unum posse consequi infallibiliter ad aliud. Primò consecutione physica, seu causalitatis: sicut proprietates consequuntur ad essentiam, & quilibet effectus ad suam causam. Secundò consecutione logica, seu illationis; quando scilicet ex positione unius, aliud rectè infertur; quamvis non sit ejus causa, nec physice influat in ejus productionem. Hoc modo ex remotione columnæ, sequitur casus lapidis, qui ab illa sustentatur, & ex remotione salis, corruptio carniū; quia licet causa per se descensus lapidis, non sit remotio columnæ, sed ejus gravitas: sicut nec subtractio salis, causa per se corruptionis carniū, sed mixtio & pugna quatuor primarum qualitarum; consequitur tamen infallibiliter ad illam, tanquam ad removens prohibens.

§. II.

Resolutio difficultatis propositæ.

Deo igitur, Peccata futura, quantum ad id quod in illis privationis est, & defectus, seu malitiæ moralis, à Deo cognosci, in decreto permissivo. Quantum verò, ad id quod in eis est entitatis, & bonitatis transcendentalis; cognosci in decreto positivo concurrenti ad illorum entitatem. Demum quantum ad utramque rationem, clarè ab illo videri, in præsentia suæ æternitatis. Ita communiter docent nostræ Thomistæ, & alij scientiæ mediæ impugnatores.

138. Probatur prima pars ratione fundamentali. Illud quod habet infallibilem connexionem cum alio, potest in illo certè cognosci, ut constat ex supra dictis: At illud quod in peccato privationis est & defectus, habet infallibilem nexum, cum decreto permissivo; sicut & illud quod in illo est entitatis, & bonitatis transcendentalis, infallibiliter connectitur cum decreto concurrenti positive ad entitatem actus mali & peccaminosi: Ergo peccata futura, quantum ad id quod in illis est privationis & defectus, seu malitiæ moralis, à Deo cognoscuntur in decreto permissivo: quantum verò ad id quod in eis est entitatis & bonitatis transcendentalis, videntur ab illo in decreto positivo. Major patet, Minor etiam quantum ad secundam partem, est certa; cum enim decretum, quo Deus statuit positive influere in entitatem physicam actuum malorum, sit causa illius, cum ea habet infallibilem nexum, talisque entitas ad illud consequitur, non solum consecutione logica, & illationis; sed etiam consecutione physica, & causalitatis, sicut quilibet effectus consequitur ad suam causam; cum enim illa sit bona transcendentaliter, non potest subterfugere divinam causalitatem. Unde Anselmus in libro de præsentia & libero arbitrio cap. 10. *Andacia est dicere aliquod esse ens, quod non sit ab ente primo.* Probatur verò quantum ad primam, in qua præcipue consistit difficultas hujus quæstionis. Decretum permissivum, est decretum non impediendi peccatum, & denegandi auxilium speciale ad illud evitandum, ut exposuimus in secundo notabili: Sed malitia & deformitas peccati, ad talem

A auxilij denegationem infallibiliter consequitur, non quidem consecutione physica, & causalitatis, sed consecutione logica, & illationis: Ergo quod in peccato privationis est & defectus, habet infallibilem nexum cum decreto permissivo. Minor probatur: Licet enim tale decretum denegandi auxilium efficax, non sit radix & causa peccati, sed ipsa defectibilitas, & malitia voluntatis humane: habet tamen infallibilem cum eo connexionem: nam sicut ex suspensione divini concursus, quantum ad esse, sequitur annihilatio creaturæ; ita ex permissione peccandi, & suspensione concursus gratiæ, & auxilij efficacis, sequitur infallibiliter peccatum, & defectus in operando; non per modum influentiæ, sed per modum remotionis causæ prohibentis: eo ferè modo, quò ex remotione salis, sequitur corruptio carniū, & ex remotione columnæ, casus lapidis, qui ab illa sustentatur.

Ratio autem fundamentalis hujus veritatis & doctrinæ, ex Tractatu de gratia sumenda est. Docent enim Theologi cum S. Thoma quæst. 24. de Verit. art. 14. hominem in statu naturæ lapsæ, nullum posse facere bonum arduum, nec vincere gravem tentationem, sine speciali auxilio gratiæ roborantis ipsam naturam infirmam, & peccato originali lauciatam, ac debilitatam; unde cum vitare peccatum, & vincere gravem tentationem, quæ homo movetur, & incitatur ad illud, vel à diabolo, vel à concupiscentia, sit aliquod bonum arduum & difficile; non potest homo illud præstare, sine speciali auxilio gratiæ; non potest, inquam, potentiâ consequenti, & quæ sit conjuncta cum actu, licet ratione auxiliorum communium, & gratiæ sufficientis (quam, ut suppono, Deus nemini unquam denegat, nisi ei impedimentum ponat) id possit, potentiâ antecedenti, & puræ possibilitatis. Quare si Deus ex infecutabili judicio suæ justitiæ, interdum nobis aperto, interdum nobis occulto, semper tamen iusto (ut cum Augustino loquar) decernat denegare homini, tale auxilium efficax ad vincendam tentationem, & eliciendum actum v. g. fidei, spei, vel charitatis, ad quem ex præcepto tenetur, illique præbeat concursum necessarium ad operandum, quem in ratione causæ primæ, & universalis provisoris, tenetur concedere ad omnes actus, sive bonos, sive malos (qui concursus secundum doctrinam Thomistarum, non solum debet esse simultaneus, & concomitans, sed etiam prævius, & applicans causas secundas ad operandum) infallibiliter peccabit, & operabitur actum malum, & rectæ rationi, ac legi divinæ difformem. Operabitur quidem, ex vi divini concursus, & motionis illum applicantis ad agendum, & ad producendam in suis actibus rationem entis, & actualitatem existentiæ, & operationis, qui sunt effectus per se primò correspondentes enti per essentiam, ac primæ & universalissimæ causæ. Peccabit verò ex propria malitia, & defectibilitate, per quam se subtrahet à rectitudine divini concursus, & conformitatis cum lege: peccare enim, ut dicit Augustinus, non est efficere, sed deficere. Licet enim, supposita denegatione auxilij efficacis ad actum fidei, vel charitatis, ad quem homo tenetur (ut supponimus) ratione auxilij sufficientis possit actum charitatis elicere, & resistere tentationi in actum contrarium inclinati: ex propria tamen malitia, & defectibilitate infallibiliter tentationi succumbet, & peccabit, non eliciendo

eiendo actum charitatis ad quem tenetur, sed alium cum eo impossibile: suppono enim ex Tractatu de peccatis, non dari omissionem culpabilem, absque aliquo actu, eam antecedente, vel concomitante.

190. Confirmatur: Deus certo scit, quod si non conservaret creaturam in suo esse, statim redigeretur in nihilum; quoniam creatura seipsam conservare non potest, Creatore suo illam non conservate. Juxta illud Propheta Psal. 10. *Avertente autem te faciem, turbabuntur: auferes spiritum eorum, & deficiant, & in pulverem suum revertentur.* Ergo etiam scit, quod si ipse non conservet hominem in bono rationis, per aliquod auxilium speciale, ipsum preservans à peccato, homo ipse non conservabit se, sed infallibiliter peccabit: Ergo in decreto quò statuit non dare auxilium illud speciale, tali tempore, & loco quò homo tenetur bonum operari, & à tali vel tali peccato abstinere, certo scit, quod homo infallibiliter peccabit, ac deficiet à rectitudine rationis. Quare dicitur Psal. 80. *Dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adventionibus suis.* Quibus verbis significatur, Deo deferente peccatorem, per denegationem auxilij specialis, quod illi concedere non tenetur, illum infallibiliter peccaturum. Et in Concilio Arauf. 2. cap. 19. sic dicitur: *Natura humana, etiam si in illa integritate in qua est condita permaneret, nullo modo seipsam, Creatore suo non adjuvante, servaret.* Et Innocentius Papa Epist. 25. ad Concilium Carthag. *Quotidiana prestat ille remedia, quibus nisi freti confisque nitamur, nullatenus vincere humanos poterimus errores. Neesse est enim ut quò auxiliante vincimus, eò iterum non adjuvante vincamur.* Quò nihil clarius dicitur in favorem nostræ sententiæ. Denique D. Augustinus sæpe repetit, quòd *liberum arbitrium ad malum sufficit: ad bonum autem parum est, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono.*

191. Secunda pars conclusionis, quæ asserit Deum supposito, decreto permittendi malitiam peccati, & positivè concurrendi ad illius entitatem, videre & contemplari omnia peccata futura, ut præsentia in mensura suæ æternitatis, constabit ex dicendis articulo sequenti; ubi ostendemus, omnia quæ futura sunt in aliqua differentia temporis, esse Deo præsentia in sua æternitate, non solum objectivè, & intentionaliter, ratione divinæ præscientiæ, quæ illa ab æterno cognoscit; sed etiam realiter & physicè, ratione suæ æternitatis, quæ propter suam infinitatem, ad omnia præsentia, præterita, & futura se extendit, eaque sinu suo vastissimo complectitur.

§. III.

Solutio objectionum.

192. Objiciunt in primis Recentiores. Ut aliquid habeat rationem medij ducentis in cognitionem alterius, debet habere certam, & infallibilem cum eo connexionem: Sed decretum permissivum, non habet certam & infallibilem connexionem cum peccatis futuris: Ergo in eo tanquam in medio, non potest Deus illa certo præscire. Major patet, Minor probatur. Decretum permissivum duo importat, scilicet propositum non impediendi peccatum, in quo inclu-

A ditur suspensio auxilij efficacis ad resistendum gravi tentationi, vel ad faciendum actum virtutis oppositum; & propositum concurrendi ad entitatem peccati, & dandi ex parte causæ primæ, omnia quæ sunt necessaria causæ secundæ ad agendum: Sed decretum permissivum, ut hæc duo importat, non habet infallibilem connexionem cum futuritione peccati: Ergo illud cum peccatis futuris, infallibilem connexionem non habet. Major constat, Minor quantum ad utramque partem probatur. In primis enim decretum permissivum non potest habere infallibilem connexionem cum peccatis futuris, ratione suspensionis & denegationis auxilij specialis, aliàs sequeretur, quòd voluntas sibi ipsi relicta, cum solo concursu generali, esset ex se determinata ad malum, quod est Manichæorum & Lutheranorum hæresis; sequeretur etiam, quòd voluntas humana, cum solo concursu generali, non posset operari aliquod opus morale bonum, quod est contra D. Thomam, & communem Discipulorum ejus sententiam. Probatur etiam quantum ad secundam partem. Si enim Deus haberet propositum, seu decretum prædeterminandi voluntatem creatam ad materiale peccati, sive ad actum qui hic & nunc non potest exerceri sine malitia, esset causa peccati: qui enim vult & causat aliquid, à quo malitia ita inseparabilis est, ut non possit poni sine illa, eam consequenter vult, & causat: sicut qui producit essentiam, causat proprietates, quæ cum ipsa connectuntur, & ad illam sequuntur infallibiliter.

Confirmatur: Ille qui removet columnam, à qua sustentatur lapis, vel qui subtrahit salem, quò carnes conservantur, censetur esse causa saltem moralis & indirecta casus lapidis, & corruptionis carniū: Ergo similiter, si Deus subtrahat homini auxilium efficax, ex cujus denegatione sequitur infallibiliter peccatum, & defectus in operando; erit causa, saltem moralis & indirecta, actūs mali & peccaminosi.

D Confirmatur amplius: Si affirmatio sit causa affirmationis, negatio erit causa negationis: Sed collatio gratiæ efficacis, est causa conservans hominem in bono rationis, & illum preservans à peccato: Ergo ejus subtractio, vel denegatio, erit causa peccati, & deviationis à recta ratione.

Ad objectionem respondeo, concessa Majori, negando Minorem; ad cujus probationem, nego similiter Minorem, quantum ad utramque partem. Ut enim supra ostendimus, decretum permissivum, quatenus importat propositum denegandi auxilium efficax ad vincendam tentationem, & vitandum peccatum, habet infallibilem connexionem cum malitia, & deformitate peccati, quæ ad talem denegationem infallibiliter consequitur: non consecutione physicā, & causalitatis, sed consecutione logicā & illationis, ut supra exposuimus. Similiter propositum concurrendi ad entitatem peccati, & dandi causæ secundæ omnia quæ sunt necessaria ad agendum, ac proinde applicationem ad actum, quatenus ens & actus est, habet infallibilem nexum cum entitate, & actualitate actūs mali, & peccaminosi, quæ à tali motione, & applicatione causatur, & quæ per se primò reducitur in ens per essentiam, & in actum purum, tanquam in primam causam: ut docet D.

Thomas in 2. dist. 37. quæst. 2. art. 2. his verbis: *Sententia quæ docet actus peccatorum, nullo modo, nec etiam in quantum actus sunt, à Deo esse, propinquissima est errori duplici. Et Albertus magnus ibidem dist. 35. art. 7. relatâ opinione quorundam Theologorum sui temporis, qui existimabant actus malos, etiam in quantum actus, & entia, non esse à Deo, ut à prima causa efficiente, subdit. Hæc opinio quæ obrinuerat plures antiquorum, ferè cessit ab aula, & à multis modernorum reputatur hæretica. Et addit: Cum actus malus sit simpliciter actus, egrediens à potentia activa, perfecta secundum naturam, non egreditur ab ea, nisi secundum quod movetur à causa prima, alioquin sequeretur duo esse prima principia. Quibus verbis clarissimè docet, Deum movere & applicare causam secundam, ad producendam entitatem & actualitatem, quæ in actibus malis reperitur imbibita; & oppositam sententiam, tanquam Manichæorum errorem, reprobatur & proscrit. Item Dominicus Soto in libris de Natura & Gratia, in ipso Tridentino editis, & à Legatis ejusdem Concilij approbatis, libro 1. cap. 18. sic habet. *Haud equidem differunt Theologi, entitatis (ita vocant) quæ est peccatum, Deum esse causam, eo efficientie genere, quod cuncta animantia & inanimata ad suas actiones naturales permover. Quibus verbis, non solum apertè docet Deum præmovere ad materiale peccati; sed etiam hanc fuisse, eo tempore quò scribebat, concordem & unanimum Theologorum sententiam, diserte proficitur.**

296. Ad probationem ergo primæ partis Minoris, nego utramque sequelam: licet enim, si Deus homini denegat auxilium efficax, vel speciale, ad vincendam tentationem; infallibiliter illi consentiat, & incidat in peccatum; non sequetur tamen, liberum ejus arbitrium esse ex se & ex sua natura, determinatum ad malum, & ad peccatum. Tum quia tunc ratione auxilij sufficientis, potest bene operari, & vitare peccatum. Tum etiam, quia (ut supra annotavimus) aliud est, liberum arbitrium esse defectibile ex se, & ex sua natura, & non posse seipsum conservare in bono rationis, Deo illum specialiter non conservante; & aliud, illud ex se & ex sua natura esse determinatum ad malum. Primum enim dicit solam defectibilitatem, & potentiam ad peccandum, quæ competit creaturæ rationali, ex eo quod est ex nihilo, & quia non est ipsa regula suarum operationum. Secundum verò importat in libero arbitrio naturalem determinationem ad malum, & ad peccatum, proveniente ab authore naturæ, vel à peccato primi parentis. Quæ est hæresis Manichæorum, & Lutheranorum, in Concilio Tridentino proscripta. Item ex eo quod ad denegationem auxilij efficacis ad resistendum gravi tentationi, sequatur infallibiliter consensus in peccatum, non rectè inferitur, voluntatem humanam cum solo concursu generali non posse elicere aliquod opus honestum & moraliter bonum, v. g. colere parentes, prudenter gubernare rem publicam, &c. ut enim hos aut similes actus exercere possit, non requiritur quod sine gratia, vel auxilio speciali ordinis naturalis, possit graves tentationes contra præcepta naturalia vel supernaturalia vincere; sed sufficit quod leves tentationes contra præcepta naturalia valeat superare: hoc

A autem homo, etiam in statu naturæ lapsæ, potest præstare sine gratia, seu auxilio speciali, cum solo generali Dei concursu, ut docent nostri Thomistæ in Tractatu de gratia.

Ad probationem secundæ partis ejusdem Minoris, in qua inferitur, quod Deus esset causa, & author peccati, si prædeterminaret hominem ad materiale illius, ad quod infallibiliter sequitur ipsa malitia, & deformitas. In primis dico, illam sequelam esse Pelagij, & Juliani, qui eodem discursu, & argumento olim utebantur, ad probandum in parvulis non esse peccatum originale, sic enim arguebat præcipuè Julianus. Deus est causa generationis hominis: Ergo si peccatum originale consequitur ad talem generationem, Deus erit causa peccati originalis; qui enim est causa alicujus, est etiam causa ejus quod consequitur ad illud. Cui argumento respondet S. Augustinus libro 3. contra eundem Julianum cap. 9. quod peccatum originale, non sequitur ad generationem, ut generatio hominis est, & secundum suam naturam; sed ut dicit ordinem ad primum parentem, qui voluntariè peccavit; etenim si Adam perseverasset in statu innocentia, fuisset vera generatio hominis, absque eo quod ex illa sequeretur peccatum originale. Et ita tale peccatum non est à Deo concurrente ad hominis generationem, sed à primo parente, qui totam naturam humanam, sua inobedientia maculavit. Idem etiam nos proportionaliter dicimus de peccato actuali, quod scilicet ejus deformitas & malitia moralis, non sequitur intrinsecè, & ex natura rei, ad actum v. g. blasphemæ, ut actus est, & ut habet rationem entis, & bonitatem transcendentem (sub qua solum ratione est à Deo prædeterminante) sed ut procedit à voluntate creata, operante difformiter ad regulas morum. Unde in ipsam voluntatem deficientem, & non in Deum efficientem, debet refundi malitia moralis & defectus peccati. Solutio est Sancti Thomæ questione 3. de malo, articulo 2. ad 2. Et in 2. sent. dist. 37. quæst. 2. art. 2. ad 2. quam prosequitur Capreolus ibidem art. 3.

Explicatur & illustratur hæc responsio & doctrina, triplici exemplo aptissimo. Primum sumitur ex D. Thomæ locis citatis. Licet enim motus claudicationis procedat ab anima, tanquam à principio vitali, non solum simultaneè concurrente, sed etiam movente, & applicante tibiam; defectus tamen obliquitatis qui in illo contingit, non reductur in animam moventem, & vitaliter operantem; sed in tibiam motam, & deficientem, ac in organum læsum, & infirmum.

E Aliud exemplum adducit Dominicus Soto in libro de natura & gratia supra citato. Licet (inquit) scriba moveatur, & applicet manum pueri ad scribendam, & ad exarandos, ac delineandos characteres; defectus tamen, ac deformitas, quæ in scriptione videtur, non attribuitur magistro moventi, & applicanti; sed discipulo deficienti, & ab ejus directione, & applicatione se subtrahenti.

Tertium exemplum est de Sacerdote consecrante hostiam propter sortilegium, aut alium malum finem: ille enim physice movetur, & applicatur à Deo ad talem consecrationem; cum ad illam instrumentaliter tantum concurrat, & instru-

mentum priusquam operetur, debeat moveri, & applicari à causa principali, ut docent Philosophi 2. Phys. & constat in instrumentis artificialibus.

Sicut ergo Deus ita movet & applicat Sacerdotem ad talem consecrationem, ut supernaturalis est, quòd tamen ab illo non attingitur, nec causatur, quatenus est mala & sacrilega; sed sub hac ratione, totaliter in pravam intentionem ipsius Sacerdotis consecrantis reducitur. Ita similiter, quando Deus movet, & applicat voluntatem ad materiale peccati, ita in illo attingit entitatem, actualitatem, vitalitatem, & bonitatem transcendentalem, quæ pertinent ad ordinem physicum; ut ejus motio & concursus, nullo modo se extendat ad deformitatem & malitiam moralem.

Quia (ut alibi ostendimus) concursus Dei generalis præcisivus est, & respicit solam rationem entis, & existentiam actualitatem, aliasque rationes ad ordinem physicum spectantes; non verò illas quæ pertinent ad ordinem moralem, inter quas est malitia, & deformitas actus peccaminosi; quæ proinde est extra spheram activitatis divinæ, & per se primò in causam moralem, & operantem difformiter ad regulas morum reducitur.

199. Secundo responderi potest, Quòd licet Deus causet materiale peccati, & prædeterminet voluntatem ad illud: non tamen propterea est causa malitiæ, & deformitatis, quæ ad illud consequitur: quia talis malitia & deformitas, non sequitur ad materiale materialiter sumptum; sed ad materiale formaliter consideratum, & quatenus fundat ipsam malitiam, & deformitatem; sub qua ratione, non est à Deo prædeterminante, sed à voluntate humana, ut subdita regulis morum, & ut liberè, ac moraliter operante.

Hæc responsio & doctrina illustrari potest exemplo relationis: Sicut enim ille non censetur causare relationem similitudinis, quæ præcisè facit entitatem albedinis, quæ est ejus fundamentum materialiter sumptum; sed solum qui facit albedinem, ut in ratione specifica cum alia convenientem: ita similiter qui producit entitatem, substantiam, & bonitatem transcendentalem actus peccaminosi, non censendus est ponere fundamentum malitiæ moralis; sed ille solum, qui elicit talem actum, tanquam agens morale, & cum subiectione ad regulas morum, à quibus deflectitur.

200. Tertio responderi potest, quòd licet Deus prædeterminet ad materiale peccati, cum quo ipsa malitia, & deformitas habet indissolubile nexum, non tamen propterea est causa peccati: quia (ut latè exponemus Tractatu sequenti, quando agemus de divinis prædefinitionibus) Deus nunquam determinat voluntatem ad materiale peccati, nisi ut objectivè & in genere causæ materialis, & occasionalis determinatus ab eadem voluntate; quæ ex propria malitia & defectibilitate, prævidetur seipsam determinaturam ad formale, vel ad materiale formaliter sumptum, & quatenus fundat ipsam malitiam & deformitatem. Unde talis determinatio, & applicatio ad materiale, est à Deo veluti invito, & coacto, & solum tanquam à causa prima, & universali provifore, qui debet subministrare omnibus causis secundis, præsertim liberis, media necessaria ad agendum, & ad attingendam in suis operationibus, & effectibus, rationem entis, & actualitatem existentie & operationis (inter quæ media,

Tom. I.

A unum ex præcipuis, est applicatio ad actum) & qui debet etiam permittere aliquos defectus, non solum in ordine naturali, sed etiam in ordine morali; ut hinc magis relucent, & manifestetur perfectio suæ justitiæ, & misericordie, ac pulchritudo totius universi. Licet ergo voluntatem hominis applicet ad materiale peccati, quia tamen ad hoc movetur, & determinatur ab ipsa voluntate humana, seipsam prius naturà determinante ad ipsum formale, vel materiale formaliter sumptum (ut alibi latius exponemus) hinc sequitur malitiam, & deformitatem peccati, quæ ad illud materiale consequitur, non esse attribuendam Deo moventi, & applicanti, sed voluntati, illum objectivè, & materialiter determinanti ad talem motionem, & applicationem.

B Ex qua responsione, & doctrina, quam Joannes à S. Thoma, & Vincentius Baronius tradunt, & probabilem reputant Salmanticenses in Tractatu de voluntate Dei, omnes Adversariorum impetus, totaliter infringuntur, omniaque illorum tela, & sophismata, facillimè eluduntur.

Ad primam confirmationem respondeo primò retorquendo argumentum in Adversarios: peccatum enim non minùs infallibiliter sequitur ad denegationem gratiæ congruæ, quàm ad denegationem gratiæ efficaciæ & prædeterminantis: Ergo si Deus denegando auxilium efficacis, sit causa saltem moralis, & indirecta, cur homo labatur in peccatum, etiam denegando gratiam congruam, & ponendo eum in illis occasionibus & circumstantiis in quibus per scientiam mediam prævidit peccatum, etiam erit causa, saltem moralis & indirecta, cur incidat in peccatum.

Respondeo secundo, negando sequelam Majoris. Ut enim docet S. Thomas 1. 2. quæst. 79. art. 1. *Deus peccati causa (etiam indirectè) dici non potest, nec debet. Quia tamen si aliquibus non præbeat auxilium, quod si præberet, non peccarent; hoc totum facit, secundum ordinem suæ sapientiæ, & justitiæ; cum ipse sit sapientiæ, & justitiæ: unde non imputatur ei quòd alius peccet, sicut causa peccati. Sicut gubernator non dicitur causa submersionis navis, ex hoc quòd non gubernat navim: nisi quando subtrahit gubernationem,*

D *potens & debens gubernare. Quibus verbis clarissimè docet, quòd licet Deus subtrahat, & denegat homini auxilium speciale, ad cuius denegationem infallibiliter peccatum consequitur, non tamen propterea illud debet, vel potest Deo imputari, tanquam causa, etiam indirectæ, & per accidens; quia auxilium illud speciale, homini non tenetur concedere: ut autem id quòd sequitur ad defectum actionis, alteri imputetur, tria requiruntur: scilicet quòd possit, & debeat agere, & non agat; ut tradit idem S. Doctor 1. 2. quæst. 6. art. 3. in corpore, his verbis. *Non semper id quòd sequitur ad defectum actionis, reducitur sicut in causam in agens, ex eo quòd non agit: sed solum tunc cum potest, & debet agere. Si enim gubernator non posset navem dirigere, vel non esset ei commissa gubernatio navis, non imputaretur ei navis submersionis, quæ per absentiam gubernatoris contingeret.**

Eandem doctrinam tradit 1. parte quæst. 49. art. 2. ubi tertio loco sibi objicit simile argumentum ei quòd nobis opponunt Adversarij. Sic enim habet: *Sicut dicitur in 2. Phys. Idem est causa salutis navis & periculi: Sed Deus est causa salutis omnium rerum: Ergo ipse est causa omnis perditionis & mali.* Cui argumento sic respondet.

K x ij

In Tractatu de voluntate Dei disp. 8. art. 4. §. 12.

Disp. 10. dubio 7. §. 8. nu. 68. 201.

202.

In tract. de voluntate Dei disp. 8. art. 4.

Disp. 8. art. 4. §. 12.

*Ad tertium dicendum, quod submersio navis attri-
buitur naute ut cause; ex eo quod non agit quod re-
quiritur ad salutem navis. Sed Deus non deficit ab
agendo quod est necessarium ad salutem: unde non
est simile. Quam responsonem egregie illustrat
Caietanus ibidem, his verbis. Adverte quod tunc
tantum absentia cause agentis, dicitur causa defe-
ctus, quando debebatur presentia; & propterea
quia nunquam cum rebus debetur. Deus subtrahit
influxum, ideo non sequitur, proprie loquendo,
quod Deus sit causa defectuum, ex hoc solo quod
non facit: quamvis quandoque Scriptura ipsum
tali modo causam appellet, ut patet circa indura-
tionem Pharaonis.*

203. Ad secundam confirmationem patet responso
ex dictis in precedenti: licet enim illud axioma,
si affirmatio est causa affirmationis, negatio est
causa negationis, verum habeat in ordine phy-
sico, & in causis naturalibus; non tamen semper
verificatur in ordine morali, & in causis liberis,
& moraliter operantibus, ut constat in exemplo
adducto gubernationis navis: quamvis enim ejus
directio & gubernatio sit causa salutis navis, il-
lius tamen defectus & carentia, non censetur ef-
fe causa submersionis illius, quando est pure ne-
gativa, sed solum quando est privativa; id est
quando subtrahit gubernationem, potens & de-
bens gubernare, ut loquitur D. Thomas supra re-
latus. Unde cum carentia auxilij efficacis, quate-
nus se tenet ex parte Dei, non sit privativa, sed
pure negativa, eo quod auxilia efficacis & spe-
cialia nemini dare teneatur, illa non est causa pec-
cati, nec deviationis a recta ratione: quamvis
ejus collatio sit causa salutis, & boni usus liberi
arbitrij.

204. Secundò responderi potest, quod quando affir-
matio est causa adæquata & totalis affirmationis,
negatio est etiam causa negationis: secus autem
si non sit causa totalis, nec operetur sine confor-
tio alterius; ut patet in defectu floritionis vel fru-
ctificationis in arbore, qui non in Solem, sed in
defectum virtutis generativæ plantæ reducitur;
quia Sol non est sola & totalis causa floritionis
aut fructificationis arboris, sed illa pariter cum
eo influit, eique cooperatur. Ita similiter, quia
gratia efficax & prædeterminans, non est causa
totalis (saltem totalitate causæ) bonorum no-
strorum operum, nec operatur sola, sed unâ cum
voluntate creata; quæ ipsi cooperatur: defectus
morales, qui in humanis operationibus contin-
gunt, non in carentiam & defectum ipsius gra-
tiæ, sed in vitium & deordinationem voluntatis
humanæ, deficientis & operantis difformiter ad
regulas morum, reducendi sunt.

§. IV.

Quorundam Recentiorum argumentum diluitur.

205. Objiciunt insuper quidam Recentiores, de-
cretum illud permissivum, in quo Thomi-
sta docent fundari præscientiam futurorum, esse
ritulum sine re, & speciosum subterfugium; cum,
posito decreto prædeterminante voluntatem ad
materiale peccati, non possit non sequi ipsa ma-
litia & deformitas. Unde sicut ille qui applicaret
ignem stupæ, vel qui amputaret caput homini,
ineptè diceretur permittere ejus mortem, vel stu-
pæ combustionem, quæ ex tali applicatione, &
abscissione capitis necessario sequuntur: ita in
sententia Thomistarum, ineptè Deus dicitur ha-
bere decretum permittendi peccatum, cum præ-

determinet ad materiale illius, ex quo non potest
non exurgere, & non progrediri ejus malitia
ac deformitas.

206. Respondeo hoc argumentum esse titulum sine
re, ac speciosum sophisma, quod in apparentia
aliquid difficultatis præ se fert, nullam tamen re-
ipsa continet. Ut enim Deus censetur permit-
tere malitiam & deformitatem peccati, cujus ma-
teriale prædefinit & prædeterminat, sufficit quod
stante tali prædefinitione & prædeterminatione,
homo retineat potentiam antecedentem ad non
peccandum, & possit in sensu diviso non elicere
illum actum ad quem prædeterminatur, & à quo
malitia (ut supponitur) est inseparabilis. Sicut
in sententia Adversariorum, licet Deus ponat ho-
minem in illis circumstantiis & occasionebus, in
quibus prævidit per scientiam mediam illum pec-
caturum, & in quibus non potest non peccare,
in sensu composito, & potentia sequenti
(aliàs, ut sæpe diximus, divina præscientia fal-
leretur) nihilominus, quia prout subest illis oc-
casionebus & circumstantiis, potentia anteceden-
ti, & in sensu diviso, potest non peccare, & non
ponere illum actum; Deus censetur permittere
tantum, & non velle malitiam peccati. Unde ad
exempla adducta, multiplex potest assignari dif-
paritas.

207. Prima est, quia combustio stupæ, & mors ho-
minis, consequuntur per se & ex natura rei, ad
applicationem ignis, vel abscissionem capitis,
quatenus sunt ab homine applicante, aut vulnus
lethale infligente. Malitia autem & deformitas
peccati (ut supra diximus) non consequitur ad
materiale illius, in quantum est à Deo, ut prima
causa efficiente, sed quatenus est à voluntate, ut
prima causa deficiente, & operante difformiter
ad regulas morum.

208. Secundò, In igne applicato, & in homine le-
thaliter vulnerato, remanet potentia anteceden-
s, & in sensu composito, ad non comburendum,
vel ad non moriendum: in homine verò præde-
terminato ad materiale peccati, remanet poten-
tia antecedens, ad non ponendum illud materia-
le, & à fortiori ipsum formale, ipsamque mali-
tiam, ac deformitatem, quæ ad illud conse-
quitur.

209. Tertiò, Ad applicationem ignis, & infligio-
nem vulneris lethalis, sequitur mors & combu-
stio stupæ, consecutione physica & causalitatis;
quia illa per se, & directè influunt in tales effe-
ctus: malitia verò, & deformitas peccati, non
sequitur ad denegationem auxilij efficacis, & ad
decretum permissivum, consecutione physica, &
causalitatis, sed consecutione tantum logica, &
illationis: quia illa non directè influit in actum
malum, sed se habet tantum tanquam removens
prohibens, ut antea exposuimus.

210. Quarto, Ille cui caput abscinditur, aut vulnus
lethale infligitur, non determinat, nec movet
percussorem, ut ei caput amputet, aut cum le-
thaliter vulneret: voluntas autem humana (ut
supra diximus) objectivè & materialiter movet,
& determinat Deum, ut cum illa concurrat ad
materiale peccati, eamque applicet ad producen-
dam in illo rationem entis, & actualitatem exi-
stentiæ & operationis, aliasque rationes perti-
nentes ad ordinem physicum, & divinam omni-
potentiæ per se primò correspondentes.

211. Demum inflictio vulneris lethalis procedit à
percussore, tanquam à causa particulari, & ope-
rante moraliter, & cum subjectione ad regulas

morum. Prædeterminatio verò ad materiale peccati, est à Deo solum tanquam à causa prima, & universalissima, ac generali provisorie, subministrante causis secundis, tam liberis quam necessariis, media necessaria ad agendum. De quo plura in Tractatu de voluntate Dei.

Disp. 8.
art. 4.

ARTICVLVS VII.

An futura contingentia absoluta, sint presentia scientia Dei æterna, objectivè tantum, an etiam realiter?

CVm S. Thomas art. 13. hujus quæstionis, agens de scientia Dei, & cognitione quam habet de futuris contingentibus, doceat futura contingentia, ab eo certò & distinctè cognosci, quia ejus æternitati sunt actu præsentia: quæ præsentia, an objectivè tantum, & intentionali; an etiam physica, & reali? controvertitur inter Theologos, præsertim inter Thomistas, & Recentiores. Quod ut magis declaretur, & status hujus celebris difficultatis clariùs percipiatur, quædam breviter hic præmittenda sunt. Unde sit

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia, & vera eligitur.

208. **N**Otandum primò, Quòd sicut in rebus creatis duplex distingui solet à Philosophis præsentia, una realis & physica, quam habent quando producuntur & ponuntur extra suas causas. Altera intentionalis, & objectiva, quam habent in mente cognoscentis: habet enim omnis cognitio, quòd sit objecti sui representatio, ipsamque, quatenus quædam est ejus similitudo, potentia cognoscenti quòdammodo sistat, & præfens efficiat. Ita etiam duplex potest distingui in scientia Dei præsentia, respectu futurorum contingentium. Una ei soli propria, quatenus est viva, clara, & intuitiva sui objecti similitudo, ac representatio. Altera ei conveniens ratione æternitatis, quæ ob suam infinitatem, ad illa virtualiter se coextendat, eaque in sinu suo vastissimo, ac infinito, contineat & complectatur; ita quòd si per impossibile Deus non haberet futura contingentia in sua præsentia & cognitione præsentia, videret tamen illa præsentia in sua æternitate. Inquirimus ergo, an utroque modo Deus habeat futura contingentia sibi ab æterno præsentia, an verò solum primo?

209. **N**Otandum secundò: Præsentiam realem & physicam futurorum contingentium in æternitate, tribus modis posse concipi, vel imaginari. Primò per quandam anticipatam illorum productionem in æternitate, distinctam ab illa quæ producuntur in tempore: ita ut Antichristus v. g. concipiatur ut præfens in æternitate, quia in illa jam productus est, & positus extra suas causas. Secundò per coextensionem ipsius rei temporalis ad totam æternitatem, eo ferè modo, quo illi coextenderetur tempus infinitum, si daretur. Tertio per coextensionem ipsius æternitatis ad illam differentiam temporis, in qua futura contingentia aliquando existent, & fiunt præsentia. Certum est de fide, futura contingentia non esse Deo realiter & physice præsentia primo & secundo modo, cum Scriptura testetur omnia incœpisse in tempore, & nihil esse productum ab

Tom. I.

A æterno. Unde solum difficultas & controversia est de tertio modo, per coextensionem scilicet ipsius æternitatis ad illam differentiam temporis futuri, in qua Antichristus v. g. produceretur. Queritur ergo, an æternitas expectare debeat ipsam existentiam, transitum, & fluxum rerum temporalium, ut illas in se contineat, & mensuret: eo ferè modo quo pons in medio fluminis existens, vel arbor ad ripam illius plantata, expectat ipsum transitum, & fluxum aquæ, ad hoc ut illam possideat, vel mensuret: an verò illa ratione suæ infinitatis se virtualiter coextendat, non solum ad res præsentis, sed etiam ad præteritas & futuras; nec expectet quòd illæ actu existant in propria mensura, ut illas complectatur, & mensuret; sed præveniat, & præoccupet, ratione suæ extensionis infinitæ, illarum præsentiam, & existentiam temporalem; & ratione suæ indivisibilitatis, modo quodam indivisibili & immutabili ex parte sui, eas contineat; tota successione, & mutatione ex parte rerum temporalium se tenente: In qua difficultate, quæ ut constat, non est de solo nomine, aut de modo loquendi (ut quidam existimant) duæ sunt sententiæ extremè oppositæ.

Prima absolutè negat futura contingentia ab æterno esse Deo physice & realiter præsentia, ratione suæ æternitatis, sed objectivè tantum, & intentionaliter, ratione divinæ præscientiæ & cognitionis. Ita tenent Durandus, Scorus, Egidius Romanus, & Herveus: quos sequuntur Suarez, Vazquez, Alarcon, & alij Recentiores, paucis exceptis. 210.

C Secunda ex opposito docet quòd licet res omnes creatæ, in tempore, & in propria duratione incipiant existere, ac proinde in illa physice ab æterno Deo non coexistent; in æternitate tamen illi ab æterno coexistunt physice, & realiter, & non solum objectivè, & intentionaliter; quatenus æternitas, ratione suæ infinitatis & indivisibilitatis, eas ambit & continet in uno nunc indivisibili, virtualiter correspondente illi differentia temporis, in qua res producuntur & existunt. Ita, præter Thomistas, docent Ricardus in 1. dist. 38. Abulensis in cap. 11. Iosue quæst. 20. & sequentibus; & ex Recentioribus Molina hic disp. 13. Fonseca 6. Metaph. cap. 2. Granada Tract. 4. de Scientia Dei disp. 3. Ruizius disp. 28. sect. 3. & novissimè Claudius Typhanus in lib. de Ordine cap. 19. contra quos acriter stomachatur Alarcon, eò quòd, cum alij Theologi ejusdem Societatis, nihil magis horreant, quàm hanc realem præsentiam rerum in æternitate, hi tamen illam admittant, & in castra veluti transeant aliena.

D Dico igitur: Futura omnia contingentia, esse Deo ab æterno præsentia; non solum objectivè, ratione suæ præscientiæ, sed etiam realiter & physice, ratione suæ æternitatis. Hæc conclusio, quatuor firmissimis, ac solidissimis nititur fundamentis. Primum sumitur ex autoritate Sanctorum Patrum. Secundum ex testimoniis Sancti Thomæ. Tertium ex excellentia divinæ æternitatis. Quartum ex perfectione divinæ scientiæ, & ex ejus intuitione, ac invariabilitate. Tria prima hic exponemus, quartum constabit ex dicendis articulo sequenti. 211.